

**Deliverable D2.1-Output Number 2:
DIALECT4 Needs assessment, guidelines
and toolkits for children (10-12)**

**DIALECT Priručnik za Medijsku
Pismenost**

za decu uzrasta 10–12 godina

Medijsko znanje na terenu: Priručnik za trenere i edukatore

DIALECT4

Širenje zajednica tolerancije kroz dijalog, uz pomoć fudbala, s posebnim fokusom na mlađu decu.

broj projekta: 101184384

Finansirano od strane Evropske unije. Međutim, izraženi stavovi i mišljenja su isključivo stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

Sadržaj

Uvidi stečeni iz našeg istraživanja	2
Primena medijske pismenosti: Aktivnosti i igre	5
Vreme za početak! Zabavni načini da počnete da pričate o medijima	5
MODUL I: Lažne vesti i dezinformacije	10
MODUL II: Vizuelni uticaj.....	14
MODUL III: Ograničenja slobode govora i govor mržnje	18
MODUL IV: Kreiranje alternativnih narativa i kritičkog razmišljanja	23
MODUL V: Digitalna otpornost.....	26
VI. MODUL: Građanski angažman	30
PRILOZI	33
ANNEX 1_Listajte, delite ili zaustavite	33
ANNEX 2_ Kreirajte svoj siguran digitalni profil	34
ANNEX 3 : Obrazac za opažanja i beleške trenera.....	35
Priznanja	36
Izjava o odricanju od odgovornosti	36

O ovom kompletu alata

Ovaj priručnik je osmišljen da podrži trenere, mentore i edukatore koji rade sa decom, pružajući praktične smernice, primere i alate kako bi im pomogli da se snađu u savremenom medijskom okruženju. Fokusiran je na razvoj kritičkog mišljenja kod dece, digitalnu otpornost i građansku angažovanost kroz medijsku pismenost.

Priručnik nudi metode za uvođenje kontranarativa i alternativnih narativa koji osporavaju govor mržnje i diskriminaciju, naročito u onlajn prostoru. Iako nisu sva deca ovog uzrasta još aktivni korisnici medija, mnoga će uskoro početi samostalnije da istražuju digitalni svet. Ovaj priručnik ih priprema unapred – razvijanjem kritičke svesti i otpornosti pre nego što u potpunosti urone u onlajn okruženje. Osposobljava odrasle koji rade sa decom da neguju inkluzivne, poštovajuće i demokratske vrednosti, kako na mreži tako i van nje.

Komplet alata uključuje razne komunikacijske i obrazovne pristupe, zajedno sa prilagodljivim aktivnostima koje se mogu koristiti u sportskim klubovima, školama i zajednicama. Ovi resursi imaju za cilj da pomognu u razbijanju štetnih stereotipa i medijskih poruka koje normalizuju rasizam, ksenofobiju i isključenost.

Ovaj resurs je dizajniran da radi kao dopuna sa [DIALECT priručnik: Fudbal i medijska pismenost protiv rasizma, ksenofobije i isključenja](#), i dostupan je na **engleskom, grčkom, italijanskom, mađarskom i srpskom jeziku** kako bi podržao širu dostupnost u različitim obrazovnim i kulturnim kontekstima.

Dok DIALECT priručnik nudi osnovnu teorijsku pozadinu, pokrivajući ključne pojmove, osnovne koncepte i vezu između fudbala, medijske pismenosti i građanskog angažmana, ovaj prilagođeni alat gradi na toj osnovi pružajući praktične aktivnosti prilagođene uzrastu, posebno dizajnirane za decu uzrasta od 10 do 12 godina.

Svaka aktivnost u ovom alatu odgovara šest osnovnih modula koji se nalaze u DIALECT priručniku-u, ali je prilagođena mlađim učenicima kroz razigrane, zanimljive i pristupačne metode. Treneri i edukatori će pronaći i inspiraciju i vežbe spremne za upotrebu koje pomažu u oživljavanju medijske pismenosti bilo na fudbalskom terenu ili u neformalnim okruženjima za učenje.

Korišćeni zajedno, ova dva alata nude komplementaran i koherentan pristup: DIALECT priručnik pruža teorijsku osnovu, dok ova prilagođena verzija nudi praktične aktivnosti koje odgovaraju uzrastu. Treneri, edukatori i medijatori mogu ih koristiti rame uz rame kako bi ojačali svoj pristup i pružili konzistentna i uticajna iskustva učenja za decu.

U svojoj suštini, ovaj alat se zasniva na uverenju da je internet javni prostor u kojem je neophodno poštovati demokratske principe i ljudska prava. Treneri i edukatori imaju ključnu ulogu u osnaživanju dece da prepoznaju dezinformacije, suprotstave se govoru mržnje i postanu aktivni i odgovorni digitalni građani — čak i u ranom uzrastu.

Uvidi stečeni iz našeg istraživanja

U okviru projekta DIALECT 4 i pre razvoja ovog alata, primarno istraživanje je sprovedeno sa trenerima, trenerima i decom kako bi se bolje razumele njihove potrebe za medijskom pismenošću.

U nastavku se nalazi rezime naših glavnih nalaza:

Nalazi iz primarnog istraživanja sprovedenog sa decom uzrasta od 10 do 12 godina pod vođstvom Nacionalnog centra za društvena istraživanja (EKKE) otkrivaju da, iako se mnoga deca osećaju samouvereno koristeći digitalne uređaje (pre svega pametne telefone), njihove veštine su u velikoj meri ograničene na društvene medije, igre i zabavu. Ovo sugerise da poverenje ne mora nužno biti jednako kompetentnosti: većina dece pokazuje ograničeno razumevanje kada su u pitanju obrazovni alati, bezbednost na mreži, identifikovanje dezinformacija, upravljanje vremenom ekrana i bavljenje štetnim interakcijama, naglašavajući potrebu za strukturiranim, praktičnim i prilagođenim medijima i programima digitalne pismenosti koji prevazilaze interakciju sa uređajima na površinskom nivou.

Sportski treneri i edukatori mogu igrati vitalnu ulogu u premošćivanju ovog jaza aktivnom podrškom razvoju širih medijskih i digitalnih veština za decu uzrasta 10-12 godina. Kao pouzdani i pozitivni uzori, treneri / koučevi mogu voditi decu tokom treninga i timske komunikacije sa praktičnim trenucima digitalne pismenosti u postojećim fudbalskim rutinama, kako bi ojačali ne samo digitalnu bezbednost i kritičko razmišljanje, već i poverenje, inkluziju i timsku kulturu, na terenu i van njega. S obzirom na uticaj koji često imaju, treneri / koučevi su u dobroj poziciji da ojačaju pozitivna ponašanja i poruke, posebno zato što deca mogu biti prijemčivija za njihove smernice nego za roditelje ili nastavnike.

Ključne identifikovane potrebe uključuju:

- **Uvod u širi spektar digitalnih alata**, posebno onih sa obrazovnim, kreativnim ili produktivnim svrhama, sa ciljem da pomogne deci da shvate tehnologiju kao sredstvo za učenje, saradnju i rast, a ne samo zabavu.
- **Obrazovanje o bezbednosti na mreži**, fokusiranje na prepoznavanje i reagovanje na rizike na mreži, prijavljivanje štetnog sadržaja, razumevanje postavki privatnosti i razvijanje zaštitnih strategija.
- **Kritičko razmišljanje i obuka medijske pismenosti**, kako bi im pomogli da efikasnije preispituju, procenjuju i verifikuju digitalni sadržaj. Da prepoznaju dezinformacije, uvredljive komentare ili toksično ponašanje u igrama i chat okruženjima.
- **Emocionalna otpornost i izgradnja empatije**, posebno kao odgovor na štetan sadržaj ili uvredljive interakcije na mreži, treneri / koučevi mogu integrisati timske diskusije ili aktivnosti koje grade empatiju, timski rad i otpornost - što su važne vještine koje se lako mogu preneti sa terena u digitalni prostor.

- **Obrazovanje o digitalnom građanstvu**, kako bi se djeca osnažila sa znanjem i samopouzdanjem da se ponašaju odgovorno i s poštovanjem na mreži, uključujući timske razgovore i društvene medije. Baš kao što treneri / koučevi uče fer-plej na terenu, oni mogu naglasiti poštovanje i odgovorno ponašanje na mreži.
- **Izgradnja poverenja i otvorena komunikacija:** Treneri / koučevi mogu da stvore sigurne prostore u kojima se deca osećaju prijatno raspravljajući o negativnim iskustvima na mreži, baš kao što bi delili izazove sa kojima se suočavaju u sportu. Pored toga, saradnja roditelja se smatra izuzetno ključnom, kao i obuka roditelja. Jačanje komunikacije između trenera i roditelja i deteta identifikovano je kao ključno pitanje za decu da se osećaju bezbedno da prijavljuju digitalne probleme bez straha od kazne.

Podrška trenerima i koučevima da kombinuju sport sa medijskom pismenošću, može podstaći i fizičko i digitalno blagostanje, pripremajući decu uzrasta od 10 do 12 godina da razviju ne samo vrednosti kao što su poštovanje, timski rad i disciplina, već i sigurne i odgovorne digitalne navike.

Pregled modula

Ovaj komplet alata nadovezuje se na osnovne koncepte i okvir kompleta alata DIALECT: Fudbal i medijska pismenost protiv rasizma, ksenofobije i isključenosti. Namenjen je posebno trenerima i trenerima koji rade sa decom uzrasta 10–12 godina kako bi razvili praktične veštine medijske pismenosti i građanskog angažovanja kroz šest interaktivnih modula:

- Modul I: Lažne vesti i dezinformacije — pomaže deci da prepoznaju i razumeju obmanjujuće ili netačne informacije.
- Modul II: Vizuelni uticaj — istražuje kako slike i video sadržaji mogu uticati na mišljenje i emocije.
- Modul III: Ograničenja slobode govora i govor mržnje — ispituje kada govor postaje štetan i kako reagovati.
- Modul IV: Stvaranje alternativnih narativa i kritičko razmišljanje — podstiče osporavanje štetnih poruka i stereotipa kroz kreativno razmišljanje.
- Modul V: Digitalna otpornost — razvijanje veština za bezbedno, samouvereno i promišljeno ponašanje na internetu.
- Modul VI: Građanski angažman — podsticanje aktivnog i odgovornog učestvovanja kao digitalnih građana i branilaca ljudskih prava.

Kao podrška trenerima i edukatorima, u aneksu 3 (str. 32) je uključen list za refleksiju i zapažanja. On pruža prostor za procenu učenja dece, beleženje ključnih trenutaka i beleženje šta je dobro funkcionisalo u svakoj sesiji.

Iako DIALECT komplet alata pruža neophodnu teorijsku osnovu i definicije, ovaj komplet alata se fokusira na pružanje aktivnosti prilagođenih uzrastu i praktičnih predloga za efikasno uključivanje mladih učenika u ove ključne teme.

Primena medijske pismenosti: Aktivnosti i igre

Vreme za početak! Zabavni načini da počnete da pričate o medijima

Aktivnost 1

Aktivnosti za upoznavanje: "Korak napred" / Istraživanje medija u našim životima

Ciljevi: Do kraja ove aktivnosti, deca će moći da:

- Razmišljaju o tome šta su mediji i kako su prisutni u njihovom svakodnevnom životu
- Razumeju da ljudi imaju različit pristup medijima i savremenim tehnologijama
- Prepoznaju medijsku pismenost kao važnu veštinu koja obuhvata čitanje, razumevanje i kreiranje medijskih sadržaja
- Istraže na koje načine mediji mogu biti korisni, ali i zbunjujući ili obmanjujući
- Počnu da razmišljaju o bezbednosti na internetu i odgovornom ponašanju u digitalnom okruženju

Trajanje: 25–30 minuta

Potrebni materijali: Ništa, samo otvoreni prostor

Podešavanje aktivnosti i uputstva

1. Okupite decu i zamolite ih da stoje u pravoj liniji preko širine fudbalskog terena (gol linija do gol linije), ostavljajući dovoljno prostora između svakog deteta kako bi mogli bezbedno da istupe.
2. Objasnite aktivnost:

"Naučićemo o tome kako su mediji deo naših života. Pročitaću neke rečenice, i ako je ono što kažem istina za vas, napravite jedan korak napred. Posle svake rečenice, vratite se na početnu liniju".

3. Pročitajte svaku izjavu jasno, pauzirajući nakon svakog, kako bi deca krenula svojim koracima, a zatim ih vratite na startnu liniju.

Nakon nekoliko izjava, podstaknite kratko deljenje mišljenja ili reakcija kako biste zadržali angažovanost dece već na samom početku aktivnosti.

Primeri izjava o koraku napred

(Možete ih podesiti na osnovu vaše grupe)

- Napravite jedan korak napred ako ste ranije koristili tablet ili telefon.
- Napravite jedan korak ako ste gledali video na YouTube-u ili drugim sajtovima.
- Napravite jedan korak ako ste igrali igre na mreži ili na uređaju.
- Napravite jedan korak ako ste razgovarali sa nekim koristeći video poziv.
- Napravite jedan korak ako ste ikada videli video ili sliku zbog koje ste se osećali zbunjeno ili uznemireno.
- Napravite jedan korak ako ste čuli za aplikacije društvenih medija kao što su Instagram ili TikTok.
- Napravite jedan korak ako ste podelili fotografiju, video ili poruku sa nekim na mreži ili telefonom.
- Napravite jedan korak ako vam je neko ikada rekao da budete oprezni o tome šta radite na mreži.

Grupna refleksija (Sedite ili stojite u krugu na terenu)

Nakon koraka, okupite decu u krug i postavite neka nežna, otvorena pitanja kako biste podstakli diskusiju:

- Šta mislite da znači biti "pismen"? Da li je to samo čitanje reči?
- Šta mislite da znači "mediji"? Koje vrste medija poznajete?
- Šta bi mogla značiti "medijska pismenost"?
- Kako nam mediji mogu pomoći? Može li to biti i zbunjujuće ili nezgodno ponekad?
- Zašto mislite da je važno znati šta je stvarno, a šta lažno na mreži?

Napomene trenera i ključne tačke koje treba naglasiti

- Pismenost nije samo čitanje i pisanje, to znači razumevanje i smisao informacija.
- Medijska pismenost je o tome kako pronalazimo, razumemo, postavljamo pitanja i čak stvaramo medije.
- Nemaju svi iste uređaje ili pristup internetu, to može promeniti način na koji ljudi uče ili ostaju informisani.
- Na mreži ne samo da gledamo ili čitamo medije, već ih možemo kreirati i deliti.
- Mediji mogu doći sa mnogih mesta veoma brzo i nije sve na mreži istinito ili korisno.

Završetak: Zatvorite sa pozitivnom porukom:

"U narednim sesijama istražićemo kako biti pametan i siguran sa medijima. Postavljaćete pitanja, igrati igrice i isprobavati alate koji vam pomažu da napravite dobre izbore, kako online tako i offline. "

Aktivnost 2

Aktivnost zagrevanja: "Medijske stanice na terenu"

Ciljevi: Uvesti osnovne medijske koncepte na način koji je aktivan i dostupan na otvorenom. Podstaci izražavanje kroz pokret, crtanje i deljenje i da izgradi grupno razumevanje medijske pismenosti na zabavan, fizički način.

Trajanje: 30–35 minuta

Potrebni materijali:

- Veliki A3 / A2 laminirani listovi ili poster ploče (jedan po reči)
- Debeli trajni markeri ili kreda (pogodne za pisanje na otvorenom)
- Konusi ili ravni markeri za obezbeđivanje i definisanje prostora za svaku stanicu
- Tabla sa štipaljka ili čvrste površine (opciono, radi lakšeg pisanja / crtanja)

Podešavanje aktivnosti i uputstva:

Korak 1: Postavite " Stanice sa rečima " na terenu

Izaberite 4–6 medijskih termina koji odgovaraju uzrastu (npr. **Mediji, Vesti, Istina, društveni mediji, Činjenica, Stereotip, Internet, Novinar**).

- Napišite jedan termin velikim slovima na svakom laminiranom listu ili posteru.
- Postavite svaki list na drugom delu terena koji se drži sa čunjevima ili utezima.
- Obezbedite dovoljno prostora oko svake stanice kako bi 3 do 4 deteta mogla udobno da priđu i učestvuju u isto vreme.

Ovo su vaša „ostrva reči“ raspoređena po terenu!

* **Kako možete objasniti termin stereotip deci:** Stereotip je fiksna ideja koju ljudi imaju o grupi ljudi. To je kao da kažete da su svi u toj grupi isti, iako to nije istina.

Korak 2: Tiha šetnja i pisanje

Recite deci:

"Mi ćemo prošetati i posetiti svako ostrvo. Na svakom od njih možete napisati ili nacrtati sve što vam padne na pamet o reči. Šta mislite da to znači? Da li ste videli ili čuli za to ranije? Šta misliš da to znači?"

Uputstva za decu:

- Krećite se u tišini između stanica
- Napišite svoje misli, pitanja, nacrtajte crteže ili upotrebite emojije direktno na papir koristeći markere.
- Možete dodati onome što su drugi napisali ili nacrtali.

Korak 3: Reagujte i dodajte

Nakon što su sva deca posetila većinu ili sve stanice, recite im:

"Sada se vratite na stanice gde vidite nešto zanimljivo, smešno ili iznenađujuće. Dodajte svoje reakcije kao što su 👍 , ? , 😲 , 💡 , ili napišite naknadnu misao. "

Ovo podstiče vezu između doprinosa dece i razmišljanja o doprinosu vršnjaka.

Korak 4: Uoč i zaokruži

Dajte svakom detetu marker i zamolite ih da se još jednom vrate:

- Zaokružite nešto što ih je zaista nateralo da misle
- Izaberite nešto što ćete kasnije podeliti u grupnom razgovoru

Ovo pomaže u identifikaciji ključnih ideja koje treba istražiti u fazi diskusije.

Korak 5: Grupni sastanak i ćaskanje

Dovedite sve u sedeći krug blizu centra terena. Skupite listove i stavite ih u sredinu ili ih obesite na ogradu ili klupu ako je dostupna.

Postavite otvorena pitanja:

- "Koje reči je bilo lako razumeti? Koje su bile nezgodne?"
- "Koje su bile neke ideje druge dece koje su vas navele na razmišljanje?"
- "Zašto mislite da su ove reči važne kada govorimo o video zapisima, igrama ili društvenim medijima?"
- "Da li mislite da ćete morati da razumete ove reči više kako budete stariji i idite na internet više?"

Napomene i saveti trenera:

- Koristite čunjeve i jasno obeležene granice kako biste prostor održali organizovanim i bezbednim.
- Ako je vetrovito, zalepite papire ili ih izmerite ravnim predmetima (kao što su klipbordi ili ploče).
- Razmislite o podeli grupe na dve polovine ako je velika, kako bi se deca rotirala između reči stanica i kratkih fudbalskih aktivnosti.
- Podstičite razigrano kretanje između stanica kako biste zadržali energiju.

MODUL I: Lažne vesti i dezinformacije

Aktivnost 1

"Detektiv fudbalskih vesti!"

Ciljevi: Pomoći deci da identifikuju lažne vesti i dezinformacije kritičkim procenom vesti vezanih za fudbal, učenjem da postavljaju pitanja, verifikuju izvore i razmišljaju pre nego što poveruju ili dele.

Trajanje: 45–60 minuta

Potrebni materijali:

- Štampani ili digitalni "novinski članci" (neki pravi, neki lažni) o fudbalu (pronađite primere ispod)
- "Fact-Check kartice" (jednostavna kontrolna lista za decu)
- Bela ploča ili flipchart
- Olovke / markeri
- Opciono: Pristup Internetu (za simulaciju koraka verifikacije)

Postavka aktivnosti:

Kreirajte 4-5 kratkih vesti vezanih za fudbal. Neka neki stvarni, a drugi lažni ili preterani, uključujući stvari kao što su:

- "Kristijano Ronaldo će se pridružiti lokalnom timu u Srbiji!"
- "Tim pobeđuje u meču zahvaljujući magičnim čarapama za sreću"
- "Lionel Mesi kupuje ostrvo u obliku stadiona"
- "Mladi golman čuva 3 penala u 1 meču" (prava)

Uverite se da je ton zabavan, ali dovoljno varljiv da testira kritičko razmišljanje.

Uputstva:

1. Zagrevanje (10 minuta)

- Pitajte decu nekoliko zabavnih da / ne pitanja (npr. "Može li fudbaler postići gol rukom?").
- Pokrenite diskusiju: "Ponekad stvari koje čujemo o fudbalu zvuče istinito ... ali nisu!"

2. Glavna aktivnost (25–30 minuta) – "Budi detektiv fudbalskih vesti"

1. Podelite decu u male grupe (3–4 po grupi).
2. Dajte svakoj grupi 2-3 fudbalske vesti (mešavina pravog i lažnog).
3. Obezbedite kartice za proveru činjenica sa pitanjima kao što su:
 - Da li je ova priča previše čudna da bi bila istinita?
 - Možete li pronaći ko ga je napisao?
 - Da li je iz pouzdanog izvora?
 - Da li se osećate veoma uzbuđeno ili ljutito?
 - Možete li pronaći drugi izvor koji kaže isto?
4. Timovi čitaju članke, raspravljaju i odlučuju da li je to stvarno ili lažno.
5. Opciono: Ako je internet dostupan, neka "verifikuju" jednu priču.
6. Neka svaka grupa predstavi svoje nalaze i objasni svoje obrazloženje.

3. Izveštaj (10–15 minuta)

1. Koristite tablu za pisanje znakova lažnih vesti:
 1. Nema izvora
 2. Previše dobro / čudno da bi bilo istinito
 3. Vest pokušava da vas natera da osetite nešto snažno
 4. Teško je naći bilo gde drugde
2. Naglasite: **"U sportu, kao i u životu, nije sve što čujete istina!"**

Opciona aktivnost:

Neka deca kreiraju sopstveni lažni ili smešni fudbalski naslov i izazovu druge da pogode da li je to stvarno ili lažno.

Aktivnost 2

"Uočite trikove!"

Ciljevi: Da pomogne deci da shvate da ponekad stvari izgledaju stvarno, ali nisu i nauče da zaustave, razmisle i proveru pre nego što deluju.

Trajanje: 20-30 minuta

Potrebni materijali:

- Fudbalske lopte
- Numerisani prsluci
- Čunjevi

Podešavanja i uputstva:

1. Zagrevanje:

Igrači se slobodno kreću sa loptom.

Trener poziva na akcije:

- Ako je to prava fudbalska akcija → oni to rade.
- Ako je to lažna fudbalska akcija → oni se zamrzavaju.

Primeri:

"Dodaj prijatelju!" → Uradi to.

"Pokupi loptu i baci je u gol!" → Zamrznite!

"Zaustavi loptu nogom!" → Uradi to.

"Šutni loptu rukom!" → Zamrznite!

Napomena treneru: Neka bude lagano i zabavno!

1. Glavna igra:

Formirajte dve male grupe (po 4–5 igrača). Svaka grupa se tajno slaže oko JEDNOG "trik poteza".

Primer: Pretvarajte se da šutirate, ali umesto toga napravite kratak pas.

Primer: Lažirajte dribling u jednom pravcu, idite na drugi.

Napomena treneru: *Neka bude vrlo jednostavno!*

Kada se trik desi, drugi tim pokušava da ga uoči vičući: "TRIK!"

- Ako ga uoče → osvajaju poen.
- Ako ne → tim za prevaru dobija poen.

Igrajte nekoliko rundi tako da svaki tim ima red radi trik.

3. Kratki krug refleksije:

Sedite u krug i pitajte:

- Da li je bilo lako uočiti trik?
- Kako ste znali da je lažna?
- Zašto bismo proveravali stvari pre nego što im poverujemo?
- Da li su lažne vesti kao trik?

MODUL II: Vizuelni uticaj

Aktivnost 1

"Foto finiš "

Cilj: Pomoći deci da shvate kako slike i video zapisi, posebno u sportovima poput fudbala, mogu uticati na to kako se osećamo i u šta verujemo. Deca uče kako uglovi kamere, izrazi i kadriranje mogu promeniti priču koju fotografija priča. Cilj je izgraditi kritičko razmišljanje o medijima koje vide i pokazati im da se čak i u fudbalu vizuelni efekti mogu koristiti za zavaravanje ili manipulaciju emocijama.

Trajanje: 40–50 minuta

Potrebni materijali:

- Najmanje 1 pametni telefon ili tablet sa kamerom (dovoljno je 1 po grupi ili po treneru)
- Opciono: štampane emoji kartice (srećni, tužni, ljuti, uzbuđeni)

Uputstva:

1. Zagrevanje (10 minuta)

- Zamolite nekoliko dece da na terenu kroz fudbal glume različite emocije, na primer: radost zbog postignutog gola, tugu zbog promašenog penala, ljutnju zbog svađe sa sudijom, i slavlje nakon pobeđe.
- Pitajte grupu:
"Kakva je to emocija?" „Ako bismo upravo sada snimili fotografiju, šta bi ljudi pomislili da se dešava?"

„Danas ćemo istražiti kako fotografije i video zapisi mogu uticati na to kako se ljudi osećaju i šta veruju o događajima koji su zabeleženi!"

2. Glavna aktivnost (25 minuta) – "Oživi trenutak"

U malim grupama:

1. Zamolite decu da kreiraju mini fudbalsku scenu koja će biti "fotografisana":
 - Proslava gola
 - Igrač koji je "povređen"
 - Borba ili neslaganje
2. Tim koji se grli u pobedi
3. Uzmite 2 fotografije ili kratke video zapise svake scene:
 - Onaj koji čini da izgleda **pozitivno** (srećan, prijateljski, fer)
 - Onaj koji čini da izgleda **negativno** (ljut, nepravedan, agresivan)

Iskoristite alternativne metode:

- Uglovi kamere (krupni plan, nizak ugao, odostraga)
 - Izrazi (nasmejani vs vičući)
 - Pozicioniranje (pokazuje više ili manje onoga što se dešava)
4. Nakon što svaka grupa završi, oni pokazuju dve verzije ostalima:
 - Pitajte razred: "Šta se ovde dešava?"
 - "Kako se osećaš?"
 - "Da li obe slike pokazuju istu priču?"

3. Diskusija nakon završetka zadatka (10–15 minuta)

- Okupite decu i razmislite:
 - Mogu li dve različite fotografije istog trenutka dati sasvim drugačiju poruku?
 - Da li ste ikada videli fudbalsku fotografiju ili video na mreži koji vas je naterao da osetite nešto snažno?
 - Zašto bismo trebali biti oprezni o onome što vidimo?

Poslednje reči trenera (Zatvaranje):

"Slika može pokazati istinu, ali takođe može sakriti deo priče. Zato moramo razmišljati pametno i ne verovati u sve odmah!"

Aktivnost 2

"Zamrzni kadar "

Ciljevi: Pomoći deci da shvate kako fotografije i video zapisi mogu da ispričaju različite priče. Podsticanje kritičko razmišljanje o tome šta je prikazano ili izostavljeno.

Trajanje: 20–30 minuta

Potrebni materijali: Štampane fudbalske fotografije (pravi primeri: porednički gol, ljuti igrač, navijačka publika, postavljena fotografija proslave) ILI ih pokažite na tabletu. Čunjevi za označavanje "mesta zamrzavanja" na terenu. Pištaljka ili muzički plejer.

Uputstva:

- Raširite 4–6 čunjeva na terenu. Svaki čunj označava "mesto zamrzavanja".
- Na svakom čunju stavite štampanu fudbalsku fotografiju ili je prikažite na uređaju koji drži trener.
- Deca driblaju svoju loptu slobodno po terenu dok muzika svira ili trener duva u pištaljku.
- Kada muzika prestane ili se oglasi pištaljka, oni se moraju "zamrznuti" u blizini najbližeg čunja.

Vreme fotografije:

Trener brzo pokazuje fotografiju na tom čunju i čita naglas jednostavno pitanje poput:

"Šta vidiš da se ovde dešava?"

"Koji priču mislite da ova fotografija govori?"

"Da li ova slika može da pokazuje samo deo onoga što se zaista dogodilo?"

Deca razgovaraju u malim grupama (blizu čunja) 1-2 minuta i brzo dele misli.

Zamrznite i premestite:

Ponovo pustite muziku, a deca driblaju do sledećeg čunja. Ponavljajte ovaj postupak dok ne bude razgovarano o svim fotografijama.

Nakon dribling rundi, okupite decu u jednoj grupi.

Zadržite 1–2 fotografije koje su deca upravo videla (izaberite one koje prikazuju očigledne „skrivenne priče“, poput igrača koji izgleda ljutito ili dramatične proslave gola). Za svaku fotografiju ispričajte kratku „stvarnu verziju“ događaja koja objašnjava ono što nije prikazano na slici.

Primer:

"Videli ste ovu fotografiju ljutog igrača. Da li ste znali da je zapravo vikao da ohrabri svog saigrača, a ne da se bori sa sudijom?"

"Ova proslava gola izgleda kao da su osvojili prvenstvo, ali to je zapravo bila samo prijateljska utakmica!"

Postavite im neka od sledećih pitanja:

"Da li vam je fotografija pokazala celu priču?"

"Kako ste se osećali kada ste saznali šta se zaista dogodilo?"

"Koja slika vas je najviše iznenadila? Zašto?"

"Zašto mislite da je važno postavljati pitanja o tome šta vidimo na internetu ili na mreži?"

"Šta nas ovo može naučiti o slikama koje vidimo na internetu?"

Savet trenera:

Ohrabrite ih da podele svoje ideje svojim rečima, nema ispravnih ili pogrešnih odgovora.

Poslednje reči trenera (Zatvaranje):

"Fotografije i video zapisi mogu se uređivati, izrezati ili prikazati na poseban način kako bismo se osećali uzbuđeno, tužno ili ljutito, baš kao kada vidimo najbolje ili najgore trenutke u fudbalu. Uvek pogledajte bliže i razmislite sami!"

MODUL III: Ograničenja slobode govora i govor mržnje

Aktivnost 1

"Komentatori na terenu"

Cilj je da se deci pomogne da razumeju kako komentari — naročito oni na internetu -mogu preći granicu između izražavanja mišljenja i nanošenja štete. Kroz simulaciju fudbalske utakmice, u kojoj učestvuju kao „igrači“ i „onlajn komentatori“, deca istražuju moć i uticaj reči, razmišljaju o odgovornosti koja dolazi sa slobodom govora i razvijaju veštine medijske pismenosti kako bi prepoznala i odbacila govor mržnje.

Trajanje: 45–60 minuta

Potrebni materijali:

- Fudbal
- Čunjevi (za označavanje zona polja)
- Nekoliko komadića papira sa uzorkom komentara "društvenih medija" (opciono)
- Dvobojni markeri (Fluorescentni prsluci) ili trake za ruke (za razlikovanje uloga)

Uputstva:

1. Zagrevanje (10 minuta)

Počnite sa grupnom diskusijom:

- Pitajte: *Da li ste ikada gledali fudbalski video na mreži i pročitali komentare?*
- Podelite nekoliko primera komentara u stilu online (realistično, ali bezbedno za decu):
 - "Veliki gol!"
 - "Izabrao ga je samo zbog boje kože."
 - "Trebalo bi da ode da se igra negde drugde."
 - "Taj pas je bio neverovatan!"
- Pitaj:
 - *Koji komentari čine da se ljudi osećaju dobro?*
 - *Koji prelaze liniju?*
 - *Da li je sve dozvoljeno na mreži? Da li bi trebalo da bude?*

2. Glavna aktivnost (25–30 minuta)

Podelite grupu u dve uloge:

- Igrači (većina): igraju kratku fudbalsku utakmicu (4x4, 5x5, itd.)
- Komentatori (3-4 dece koja stoje izvan terena): ponašaju se kao korisnici na mreži koji komentarišu u realnom vremenu

Pravila za "Komentatore":

- Deca treba naglas da izgovaraju kratke „komentare“, kao da uživo reaguju na ono što se dešava u igri — baš kao u prenosu uživo ili u komentaru ispod objave na mreži.
- Podstaknite decu da daju i pozitivne i realistične komentare, ali dozvolite da nekoliko njih izgovori i neprimerene ili izrazito nepoštljive komentare (po potrebi, trener može dati primer kako to može da zvuči).

Na poluvremenu ili na pauzi zapitajte:

- *Kako su se osećali zbog komentara?*
- *Da li je neki od njih povredio ili ometao igrače?*
- *Da su ovo pravi društveni mediji, da li bi ti komentari bili u redu?*

Zatim promenite uloge tako da svi dožive obe perspektive.

3. Analiza i osvrt (10–15 minuta)

Pitajte u krug:

- *Kakav je osećaj biti "komentaran" dok igrate?*
- *Da li ste primetili kada je komentar prešao iz korektnog u uvredljiv ton?*
- *Zašto neki ljudi na mreži kažu stvari koje ne bi rekli u stvarnom životu?*
- *Da li je u redu reći bilo šta na internetu samo zato što je to "sloboda govora"?*
- *Kako možemo biti bolji "komentatori" u stvarnom životu i na mreži?*

Poslednje reči trenera (Zatvaranje):

"Ono što kažemo, na terenu ili na mreži može podići druge ili ih srušiti. Sloboda govora znači da možemo da delimo svoje misli, ali takođe dolazi sa odgovornošću da budemo ljubazni i poštovani. Setimo se da dobri saigrači podržavaju jedni druge ne samo dodavanjem, već i rečima "

Aktivnost 2

"Tvoje reči, tvoja pravila?"

Trajanje: 10–15 min

Ciljevi: Da pomogne deci da razumeju da je sloboda govora važna vrednost, ali da dolazi sa određenim granicama. Da pokaže kako pravila postoje kako bi štitila bezbednost i dostojanstvo svih. Da razvijaju sposobnost prepoznavanja situacija u kojima „govoriti šta god želiš“ može preći granicu i postati uvredljivo, štetno ili opasno.

Uputstva:

- **Uvodno zagrevanje (3 min)**

Okupite decu u krug. Pitajte:

"U fudbalu, možete li da uradite šta god želite na terenu?"

Ne! Postoje pravila kako bi igra bila fer i sigurna.

"Isto je i sa rečima - možete reći mnogo stvari, ali ne ako krše pravila koja čuvaju ljude bezbednim i poštovanim."

- **Mini igra "Reč sudija" (7-10 min)**

Svaka izjava je kao "potez" na terenu. Deca odlučuju: Da li je to dozvoljeno ili ne?

Označite dve tačke:

- Dozvoljena zona
- Nije dozvoljeno Zona

Pročitajte brze primere. Deca trče u zonu za koju misle da je ispravna.

Primeri "dozvoljeno"

"Mislim da je naš tim najbolji!"

"Ne sviđa mi se stil tog igrača."

"Volim da igram napadača više nego golmana."

"Mislim da naš tim treba da vežba više."

"Tvoja ideja je bila stvarno dobra u igri."

"Ne slažem se sa odlukom sudije."

"Sledeći put, hajde da prođemo još."

"Osećam se tužno kada izgubim, ali pokušaću ponovo."

"Mislim da su mačke bolje od pasa."

"Želim da sedim pored svog najboljeg prijatelja danas."

Primeri "nije dozvoljeno"

"Hajde da je svi ignorišemo jer je iz druge zemlje."

"Trebalo bi da se povredi tako da ne može da igrati."

"Ti si beskoristan, idi sedi na klupi zauvek!"

"Niko te ne želi ovde jer si drugačiji."

"Hajde da mu svi kažemo da ne može da igra sa nama jer je nov."

"Ljudi poput tebe ne bi trebalo da budu u našem timu."

"Ako mi ne dodaš loptu, širiću laži o tebi."

"Vrati se u svoju zemlju, ne pripadaš ovde."

"Toliko si loš da bi trebalo da zauvek napustiš fudbal."

Pitajte ih:

"Zašto to nije dozvoljeno?", "Ko bi mogao biti povređen ovim?"

- **Brza refleksija (3 min)**

U krugu:

"Zašto mislite da sloboda govora ima granice?"

"Kako pravila o rečima pomažu svima da se osećaju bezbedno i uključeno?"

"Šta biste mogli da uradite ako neko prekrši pravila svojim rečima?"

Poslednje reči trenera (Zatvaranje):

"Sloboda govora znači da možete deliti ideje, ali ne ako su vaše riječi namenjene povređivanju, prijetnji ili isključivanju drugih. Kao i fudbal, naše reči imaju pravila tako da svi možemo igrati sigurno i pošteno!"

MODUL IV: Kreiranje alternativnih narativa i kritičkog razmišljanja

Aktivnost 1

"Prepoznavanje medija: Ko priča priču?"

Cilj: Pomoći deci da shvate da način na koji je priča ispričana zavisi od toga ko je priča i da svaka priča može izgledati drugačije sa različitih tačaka gledišta. To podstiče ispitivanje i procenu izvora i motivacije iza onoga što čitamo ili čujemo.

Trajanje: 45–60 minuta

Potrebni materijali:

- Fudbalska lopta
- 4–5 štampanih "Perspektivnih kartica" (ili čitati naglas)
- Čunjevi ili markeri za brzo nameštanje scene

Uputstva:

Korak 1: Uvod (5 min)

U krug pitajte:

"Da li ste ikada gledali utakmicu i niste se složili sa nekim drugim o tome šta se dogodilo? Zašto mislite da ljudi pamte stvari drugačije?"

Ukratko objasnite:

"U medijima ista priča može zvučati potpuno drugačije u zavisnosti od toga ko je priča. Danas ćemo to istražiti na terenu!"

Korak 2: Scena (10-15 min)

Izaberite jednostavnu fudbalsku situaciju i zamolite malu grupu (4-5 dece) da je odigraju. To može biti:

- Igrač slučajno spotakne drugog
- Saigrač zaboravlja da doda loptu
- Igrač slavi gol na čudan način
- Dva igrača se svađaju nakon faula

Svi ostali gledaju.

Korak 3: Perspektivne kartice (15–20 min)

Dajte malim grupama jednu od sledećih "perspektivnih kartica" i zamolite ih da prepričaju scenu sa te tačke gledišta:

- **Golman** (bio je predaleko da bi se jasno video)
- **Sportski blogger** (želi dramatičnu priču)
- **Društveni mediji Influenser** (u potrazi za klikovima)
- **Igrač koji je pao** (osećao se povređenim i neshvaćenim)
- **Sudija** (pokušava da bude neutralan i fer)

Svaka grupa glumi ili pripoveda verziju iste scene, u skladu sa svojom ulogom.

Savet treneru: Pomozite deci da vide da svaka grupa može drugačije da deli jedan fudbalski trenutak.

Korak 4: Grupna diskusija (10 min)

Nakon svake verzije:

- "Kako se ova verzija osećala drugačije?"
- "Na šta su se fokusirali? Šta su izostavili?"
- "Zašto bi neko mogao da ispriča priču na ovaj način?"
- "Mogu li sve ove priče biti istinite odjednom?"

Podstaknite razmišljanje o pristrasnosti, nameri i publici.

Poslednje reči trenera (zatvaranje):

"Bilo da je u fudbalu ili na društvenim medijima, priče se menjaju u zavisnosti od toga ko im govori i zašto im govore. Biti medijski pametan znači pitati: "Čiji je ovo glas? Šta oni pokušavaju da me nateraju da mislim ili osećam?" Tako gradimo jake timove i jake umove."

Aktivnost 2

"Dilema fudbalskog trenera"

Cilj je da se deca podstaknu na duboko razmišljanje o svojim odlukama i njihovim posledicama, da vežbaju sagledavanje različitih perspektiva pre donošenja izbora i da razvijaju veštine rešavanja problema kroz diskusiju. **Trajanje:** 15–20 minuta

Potrebni materijali: Samo otvoreni prostor

Uputstva:

- Predstavite scenario:

Trener kaže grupi: *"Zamislite da ste trener fudbalskog tima. Jedan od vaših igrača je stvarno dobar, ali ponekad krši pravila tokom igara. Šta treba da uradite? Razmislite o različitim opcijama i šta bi se moglo dogoditi sa svakim. "*

- Grupna diskusija:

Podelite decu u male grupe (3-4 igrača). Svaka grupa navodi moguće akcije koje bi trener mogao preduzeti, na primer:

- Razgovarajte sa igračem o fer-pleju
- Zamolite igrača da napravi pauzu od igranja za igru
- Pusti to jer pomažu timu da pobedi
- Ohrabrite saigrače da podsete igrača na pravila

- Podeli i odražavaj:

Grupe dele svoje ideje sa svima.

Trener pita:

"Koja opcija mislite da je najbolja i zašto?"

"Šta bi se moglo dogoditi ako izaberete jednu opciju u odnosu na drugu?"

"Kako vaš izbor pomaže timu i igri?"

Savet treneru:

- Podsticanje poštovanja za različita mišljenja
- Vodite decu da razmišljaju o pravičnosti, timskom radu i posledicama
- Istaknite da kritičko razmišljanje znači gledanje na problem sa različitih strana pre nego što odlučite

MODUL V: Digitalna otpornost

Aktivnost 1

"Skrolujte, podelite ili zaustavite?"

Cilj: Da podstakne decu da razmisle o tome kako reaguju na situacije na mreži, kao što su virusni fudbalski sadržaj, komentari ili pritisak vršnjaka, koristeći stvarni pokret i donošenje odluka u formatu nalik igri. Cilj je da se izgradi digitalna otpornost i navika pauze za razmišljanje pre nego što reagujete na mreži.

Trajanje: 45–60 minuta

(Može se isporučiti u jednoj sesiji ili podeliti u dve kraće sesije u zavisnosti od potreba grupe i rasporeda.)

Potrebni materijali:

1 fudbalska lopta

Čunjevi (za kreiranje tri zone)

Štampane ili govorne kartice scenarija (možete ih samo pročitati naglas) (ANEKS 1)

Opciono: mali znaci koji kažu "SCROLL", "SHARE" i "STOP"

Uputstva:

Ukratko objasnite značenje digitalne otpornosti: sposobnost da se odgovori i upravlja online izazovima.

Prepoznavanje digitalnih situacija (30 minuta)

Podesite zone

- Podelite jednu stranu terena u **tri zone**, jasno označene konusima ili oznakama:
 - **Scroll** (○ = Ignoriši i nastavi dalje)
 - **Podeli** (● = Širi ili pričaj o tome)
 - **Stop** (● = Nešto nije u redu! Pauzirajte, prijavite ili potražite pomoć)

Recite deci da ovo predstavlja izbore koje donosimo kada vidimo stvari na mreži, posebno u postovima, ćaskanjima ili video zapisima vezanim za fudbal.

Digitalne odluke

Na određenim mestima, trener duva u pištaljku i naglas čita digitalni scenario (pogledajte primere ispod i dodatne primere u ANEKS 1). Igrači se tada moraju momentalno zaustaviti i zatim otrčati do jedne od tri zone — „Listaj“, „Podeli“ ili „Stani“ — u zavisnosti od toga kako bi reagovali na mreži. Nakon toga, vraćaju se u igru.

* Ovo održava decu aktivnom dok povezuje digitalne izbore sa donošenjem odluka i emocijama u realnom vremenu.

Primeri scenarija:

- *"Vidite video igrača koji zabrlja i ljudi mu se smeju u komentarima."*
- *"Saigrač deli motivacioni citat sa kul fudbalskom fotografijom."*
- *"Pojavljuje se poruka koja kaže da niste izabrani jer niste 'pravi tip'."*
- *"Neko objavljuje fudbalsku šalu koja je smešna, ali uključuje stereotip."*

Izveštaj:

Sedite u krug i razmislite:

- *Da li je ponekad bilo teško izabrati? Na koje vrste online postova je lako ili teško odgovoriti?*
- *Koje situacije su vam se činile rizične?*
- *Da li se neko predomislio nakon što je čuo druge?*
- *Zašto je važno "pauzirati pre nego što objavite?"*
- *Šta treba da uradimo kada nismo sigurni ili nešto nije u redu?*
- *Šta možemo da uradimo da se zaštitimo na mreži?*
- *Ko su odrasli od poverenja koje možemo zamoliti za pomoć?*

Napomene treneru

- Izbegavajte alarmantni ton, preferirajte edukativni i ohrabrujući pristup
- Podsticanje deljenja u male grupe ako su deca stidljiva
- Povežite situacije sa sportskim kontekstom: npr. timske WhatsApp grupe ili deljenje fotografija sa utakmica

Poslednje reči trenera (zatvaranje):

"U fudbalu i na mreži, pravimo brze izbore, ali brzo ne znači nemarno. Digitalna otpornost znači znati kada se pomerati, kada podeliti nešto sjajno, a kada se zaustaviti i reći: "Ovo nije u redu". Biti pametan na mreži pomaže nam da se zaštitimo i podržimo i druge."

Aktivnost 2

"Kreirajte svoj siguran digitalni profil"

Ciljevi: Da razumemo šta je bezbedno za deljenje na mreži, a šta nije, da promoviramo zaštitu lične privatnosti u digitalnim profilima i da praktikujemo kritičko razmišljanje o tome šta objavljujemo i šta je vidljivo na internetu

Trajanje: 35–40 minuta

Potrebni materijali:

- Štampani list "Digitalni profil" (sa poljima: nadimak, avatar, biografija, hobiji, preferencije itd.) (Aneks 2).
- Markeri / boje
- Makaze, lepak, časopisi (za kreiranje avatara sa izrezima)
- Tabla ili poster sa 2 kolone: SIGURNO / NIJE SIGURNO za deljenje

Podešavanje aktivnosti:

Uvod i razmena ideja (10 minuta):

- Pitajte: "Šta obično vidimo u online profilima?"
- Napišite odgovore na poster podeljen u dve kolone:
 - "Bezbedno za deljenje" (npr. Nadimak, hobi)
 - "Nije bezbedno za deljenje" (npr. Adresa, škola, broj telefona, privatne fotografije)
- Uvesti koncept sigurnog i odgovornog profila. Možete reći nešto poput:

"Baš kao što nosite opremu i štitite se kada igrate fudbal, tako je važno da se zaštitite i na internetu. Vaš profil je vaša „online uniforma“ koja ljudima pokazuje ko ste. Zato je važno pažljivo razmišljati o tome šta delite i ko to može da vidi. Danas ćemo se zabaviti i naučiti kako da naši online profili budu sigurni i pametni!"

Izgradite naš profil (20–25 minuta):

- Svako dete dobija radni list digitalnog profila.
- Oni kreiraju sopstveni siguran profil, biraju nadimak, crtaju ili izrezuju avatar, navode hobije i strasti ...
 - Ali: oni moraju da izbegavaju deljenje bilo kakvih stvarnih ličnih podataka.

Deljenje i razmišljanje (10 minuta):

- Deca dele svoje profile sa kolegama.
- Kao grupa, razmislite o tome koji su izbori bili sigurni i zašto.

Pitanja za razmatranje / razmišljanje:

- *Koje informacije u vašem profilu su bezbedne za prikazivanje?*
- *Šta ste izabrali da ne uključite? Zašto?*
- *Koje vrste informacija mogu biti zloupotrebene?*
- *Šta biste uradili ako bi vas neko pitao za lične podatke na mreži?*

Napomene trenera:

- Ojačati ideju da je internet javni prostor
- Naglasiti da čak i ako platforma izgleda "za decu", i dalje je važno da se zaštitimo
- Varijacija: razgovarajte o upotrebi profilnih slika – koje su bezbedne? Šta se može zaključiti iz slike?

VI. MODUL: Građanski angažman

Aktivnost 1

"Glasovi na terenu"

Cilj: Da pomogne deci da shvate kako mogu da koriste svoj glas u stvarnom životu i kroz jednostavne oblike medija da podrže pozitivne promene u svom timu, školi ili komšiluku. Deca će raditi kao tim kako bi identifikovala problem i stvorila kratku, kreativnu "medijsku poruku" povezanu sa fudbalskim vrednostima.

Trajanje: 45–60 minuta

Potrebni materijali:

- Fudbalska lopta
- Čunjevi (opcionally)
- A4 papir i markeri (ako su dostupni – u suprotnom poruke mogu biti izgovorene ili odigrane)

Uputstva:

Korak 1: Igra zagrevanja (10 min)

Počnite sa kratkom malom utakmicom ili timskim izazovom, uz podsticanje fer igre, poštovanja i timskog rada.

Korak 2: Građanski izazov (10-15 min)

Zaustavite igru i objasnite šta znači građanski angažman: pomaganje vašoj zajednici, poštovanje drugih, briga o prostoru u kojem živite. Možete reći nešto ovako:

"Građanski angažman je savremeni izraz za to da svi zajedno doprinosimo da naša zajednica postane bolje mesto za život. To znači činjenje stvari poput ljubaznosti prema drugima, poštovanja različitih mišljenja i brige o mestima gde živimo, igramo se i učimo. Kada pomažemo našem timu, prijateljima ili komšiluku, pokazujemo da nam je stalo do svih, a ne samo do sebe!"

Sada podeljeni u male grupe (3-5 igrača). Dajte svakoj grupi realan izazov vezan za fudbal koji utiče na njihov tim, školu ili zajednicu.

Primeri:

- Neki igrači bivaju isključeni ili maltretirani.
- Ljudi ostavljaju smeće i uništavaju fudbalski prostor nakon utakmica.
- Devojke nisu dovoljno podsticane da se priključe fudbalskim timovima.
- Roditelji se glasno svađaju tokom dečjih utakmica.
- Deca ne znaju kako da se pridruže fudbalskom timu.

Korak 3: Vreme za akciju medija! (15–20 min)

Svaka grupa sada postaje "**medijski tim**". Njihov zadatak: Stvoriti jednostavnu pozitivnu poruku da inspiriše promene o tom pitanju.

Oni mogu da izaberu jedno od sledećeg:

- Slogan
- Izgovorena poruka (kao da je za video ili najavu)
- Scena zamrznutog kadra (tiho poziraju da pokažu poruku svojim telima)
- Poster ili simbol (ako su materijali dostupni)

Primeri:

- Slogan: "Poštujte sve igrače! Svi mi pripadamo na terenu!"
- Položaj: Grupa u krugu, pomažući nekome nakon pada
- Poster: Fudbalska lopta sa crtanim rukama i osmehom, sa natpisom: „Hajde da izbacimo isključenje!“

Svaka grupa predstavlja drugima.

Korak 4: Krug brze refleksije (5–10 min)

Pitajte:

- "Šta je vašu poruku učinilo jakim ili jasnom?"
- "Kako ljudi koriste ovakve poruke u stvarnom životu?"
- "Mogu li deca deliti važne ideje u svojim školama ili na mreži?"

Poslednje reči trenera (zatvaranje):

Ne morate biti odrasli ili poznati da biste progovorili. Već imate svoj glas, a vaše reči, dela i timski rad mogu pomoći da vaš tim, škola ili zajednica budu bolje mesto. Kada jasno i ljubazno prenesete svoju poruku, to je prava medijska moć.

Aktivnost 2

"Naša fer-plej kampanja"

Cilj: Deca uče kako mogu da koriste jednostavne medijske poruke za promovisanje pozitivnih promena u svom timu i zajednici, stvaranjem mini "kampanje društvenih medija" o fer-pleju, poštovanju i timskom radu u fudbalu.

Trajanje: 30-40 minuta

Materijali: Papir, markeri, traka ako želite da ih zalepите.

Uputstva:

1. Zagrevanje (diskusija) (5-10 min)

Pitajte: "Ako biste mogli da podelite jednu poruku o fer-pleju ili poštovanju na društvenim mrežama, šta bi to bilo?"

Deca razmišljaju o kratkim, jasnim porukama kao što su "Poštujemo svakog igrača", "Fer plej čini fudbal zabavnim za sve" ili "Recite ne maltretiranju na terenu i van njega!"

2. Kreirajte mini postere ili "postove" (15-20 min)

Podijelite decu u male grupe.

Dajte svakoj grupi papir i markere.

Svaka grupa pravi "mini post na društvenim mrežama":

- Privlačan slogan ili hashtag (poput #FerPlejTim ili #Poštovanje na terenu)
- Jednostavan crtež ili simbol (npr. rukovanje, okupljanje tima, smajlij)
- Jedan kratak savet za drugu decu.

3. Delite i igrajte uloge (10-15 min)

Svaka grupa stoji u krugu i „deli svoj post“ kao da se predstavlja na društvenim mrežama. Grupe zatim glume kratku scenu koja prikazuje kako se njihova poruka može ostvariti na fudbalskom terenu (npr. pomaganje palom igraču, ohrabivanje stidljivog saigrača). Na kraju, snimate timsku fotografiju sa svim plakatima kako biste „pokrenuli kampanju“!

Izveštaj:

"Kako biste mogli da podelite svoju fer-plej poruku sa drugom decom koja ne igraju fudbal?"

"Šta nas dobar saigrač uči o pomaganju drugima izvan fudbala?"

"Zašto je važno da se zauzmete za druge ako vidite nepravedno ili nepoštovanje ponašanja?"

"Koju jednu stvar biste mogli da uradite ove nedelje da vaš tim, škola ili komšiluk budu mesto veće tolerancije i dobrodošlice za sve?"

PRILOZI

ANNEX 1_Listajte, delite ili zaustavite

Uzorak kartica scenarija – "Scroll, Share or Stop?"

Listaj (○ = Ignoriši i nastavi dalje)

Deli (● = Širi ili pričaj o tome)

Zaustavi (● = Nešto nije u redu. Pauzirajte, prijavite ili potražite pomoć)

Pozitivni ili neutralni scenariji:

1. ● Vidite post vašeg prijatelja koji je postigao sjajan gol u utakmici prošlog vikenda.
2. ● Neko deli savete o tome kako da poboljšate dribling pomoću video tutorijala.
3. ○ Sportski brend objavljuje novi par kopački sa cenom.
4. ● Vidite citat vašeg omiljenog igrača: "Nikad ne odustaj, čak i kada izgubiš."

Upitni ili potencijalno štetni scenariji:

5. ● Komentar kaže: "Devojke ne mogu da igraju fudbal kao dečaci."
6. ● Neko deli lažni citat koji kaže da je trener vašeg tima otpušten, bez izvora.
7. ○ Dobijate video kako dete kliza i pada tokom meča uz smejuće emotikone.
8. ● Vidite post kako se ismejava boju kože ili akcenat igrača.
9. ○ Vaš saigrač objavljuje: „Mrzim da gubim. Trebalo bi da odustanem.“

Savet za štampanje:

1. Odštampajte ih na malim karticama i laminatu ako je moguće.
2. Opciono dodajte kodove boja (●●○) na poleđini kako biste pomogli edukatorima da vode diskusiju, ali ne pokazujte deci boje, pustite ih da odluče.

ANNEX 2_ Kreirajte svoj siguran digitalni profil

Moj bezbedan digitalni profil

Nadimak

Koje zabavno, izmišljeno ime biste koristili na mreži? (Nije tvoje pravo ime!)

Moj avatar

Nacrtajte ili zalepite sliku koja pokazuje ko ste na mreži (NIJE prava fotografija!).

[Nacrtajte svoj avatar ovde!]

Tri stvari koje volim

Šta voliš? Napišite tri stvari!

1. _____

2. _____

3. _____

Moji omiljeni hobiji

Šta volite da radite?

Moje zlatno pravilo za bezbedno pretraživanje

Jedan savet da se zaštitite na mreži.

ANNEX 3 : Obrazac za opažanja i beleške trenera

Nakon sesije, odvojite nekoliko minuta da razmislite:

Ishod predmeta:

- ☐ Deca su pokazala razumevanje teme (npr. Lažne vesti itd.)
- ☐ Deca mogu dati primere iz sopstvenog iskustva
- ☐ Deca su aktivno učestvovala u diskusiji ili igranju uloga

Angažovanje i učešće:

- ☐ Većina dece je bila angažovana u aktivnosti
- ☐ Timski rad ili grupno ponašanje bilo je poštovano
- ☐ Deca su pomogla jedni drugima da shvate zadatak

Šta je dobro funkcionisalo?

Šta bih sledeći put uradio drugačije?

Bilo koji značajan citat ili trenutak koji želim da zapamtim?

Priznanja

Razvoj ovog alata omogućen je zahvaljujući finansiranju Evropske unije.

ActionAid Hellas je kreirao ovaj priručnik uz dragocenu podršku partnera projekta DIALECT 4.

Dostignuća ovog projekta odražavaju kolektivne napore konzorcijuma DIALECT 4 i globalne zajednice organizacija koje koriste fudbal3 za otključavanje moći fudbala za društvene promene.

Posebno se zahvaljujemo partnerima koji su deo projekta DIALECT i koji rade na izgradnji inkluzivnih zajednica u Evropi: ActionAid Hellas (Grčka), ActionAid Italy, EKKE (Grčka), Football Friends (Srbija), Second Chance Sports Association (Mađarska) i našim pridruženim partnerima, UEFA fondaciji za decu i Common Goal, na njihovoj neprocenjivoj podršci.

Izjava o odricanju od odgovornosti

Finansira Evropska unija. Izraženi stavovi i mišljenja su, međutim, samo stavovi i mišljenja autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorni za njih.